

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
ПРОГРАМА КУРСУ	11
МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ	14
Тема 1. Адміністративно-процесуальне право як галузь права	14
Тема 2. Поняття, властивості та принципи адміністративного процесу	18
Тема 3. Адміністративна юрисдикція	24
Тема 4. Суб'єкти та учасники адміністративного процесу	33
Тема 5. Структура адміністративного процесу	47
Тема 6. Провадження в суді першої інстанції	57
Тема 7. Апеляція та касація в адміністративному процесі	65
Тема 8. Провадження у справах про адміністративні правопорушення	68
Тема 9. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення	75
Тема 10. Процедура розгляду звернень громадян	79
Тема 11. Дисциплінарні процедури	86
Тема 12. Реєстраційно-дозвільні процедури	89
Тема 13. Виконавче провадження	94
ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ	101
ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	107
ЗРАЗКИ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ	113
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	157

ПЕРЕДМОВА

Адміністративний процес в Україні має свої особливості. Він пов'язаний з діяльністю органів виконавчої влади (посадових осіб), концентрує в собі ряд нормативно-правових актів, у яких відображені процесуальні норми. Безумовно, сам процес потребує детального дослідження та вивчення, оскільки є важливим елементом навчального плану для спеціальності 081 «Право». Ґрунтується на тих важливих підвалинах, що будується і практично здійснюється, власне, виконавча і розпорядча діяльність органів виконавчої влади. Це дає змогу гармонізувати роботу адміністративних судів України з іншими спеціалізованими судами та судами загальної юрисдикції, а також з вищевказаними органами.

Адміністративний процес, у широкому розумінні цього слова, слід розуміти як процес виконавчої та розпорядчої діяльності органів виконавчої влади. Він є формою застосування норм матеріального адміністративного права при реалізації органами виконавчої влади (посадовими особами) їх компетенції. Проте, межі адміністративно-процесуальної діяльності в такому розумінні значно ширші. Тому що у цьому порядку проходить реалізація приписів не тільки адміністративно-правових норм, а й правових норм інших галузей права (фінансового, житлового, адміністративного та ін.).

Адміністративне процесуальне право відіграє значну роль у реалізації економічних, соціальних, політичних прав та інтересів людини. З допомогою його норм здійснюється безпосереднє забезпечення захисту публічного інтересу суб'єктів у сфері державного управління.

«Адміністративний процес» входить до курсу «Адміністративне право та адміністративний процес», розкриває загальні положення адміністративного процесу, особливості адміністративно-юрисдикційних проваджень і викладається як окремий модуль, що складається з двох таких же відповідно споріднених.

При розгляді загальних положень адміністративного процесу висвітлюються теми:

- поняття адміністративного процесуального права та адміністративного процесу;
- поняття адміністративної юрисдикції;
- суб'єкти та учасники адміністративного процесу;
- структура адміністративного процесу;
- докази та доказування в адміністративному процесі;

процесуальні строки;
судові виклики та повідомлення;
адміністративні процедури;
поняття та стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.

При розгляді адміністративно-юрисдикційних проваджень розкриваються порядок розгляду справ за правилами спрощеного позовного провадження, особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ, перегляд судових рішень (апеляційне та касаційне провадження), процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах, відновлення втраченого судового провадження.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» є формування у студентів, відповідно до освітньо-професійної програми, таких компетентностей:

- поглиблене вивчення здобувачами вищої освіти усіх положень адміністративно-процесуального законодавства України та механізмів його застосування в практичній діяльності;
- набуття здобувачами вищої освіти навичок і вмій ефективного застосування адміністративно-процесуального законодавства України для захисту прав і свобод громадян в рамках адміністративного провадження;
- набуття здобувачами вищої освіти необхідної науково-методологічної підготовки, що забезпечить їм навички для самостійного аналізу адміністративно-процесуального законодавства України і правозастосовчої практики;
- формування навичок прийняття юридичних рішень та складання процесуальних документів у адміністративно-юрисдикційних провадженнях, опанування логіки, мови та офіційно-ділового стилю документів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Адміністративний процес» є розуміння та засвоєння загальних положень адміністративного процесу задля їх застосування на всіх стадіях адміністративного провадження, в тому числі, під час судових проваджень з перегляду судових рішень та їх виконання.

Передумовою до вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» є оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення наступних дисциплін: «Теорія держави

і права», «Конституційне право України», «Судові та правоохоронні органи», «Цивільне право», «Кримінальне право» та «Кримінально-виконавче право». Вказаний навчальний предмет має тісні логічно-структурні зв'язки з курсами «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність».

Вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

- РН 1. Визначати вагомість та переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов і обставин;
- РН 3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;
- РН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю;
- РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно та зрозуміло;
- РН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти та формувати обґрунтовані правові висновки.

Узагальнення вказаних вище компетентностей реалізується за допомогою поєднання лекційних, практичних і семінарських занять та виконання самостійної роботи.

Лекційні заняття передбачають ведення короткого конспекту лекцій, що допоможе студенту тезисно відобразити всю необхідну інформацію по темі.

Семінарські заняття передбачають ознайомлення з останніми змінами та доповненнями до адміністративно-процесуального законодавства України, можливість застосування вказаного законодавства на практичних заняттях, написання термінологічного диктанту, поглиблення знань та їх відображення в теоретичних положеннях курсу.

Практичні заняття спрямовуються на вирішення задач, ситуацій, кейс-бріфів, складання процесуальних документів, конструювання рішень судів, участь в імпровізованому судовому процесі (рольова гра) та практичному застосуванні інших педагогічних методів при викладанні юридичних дисциплін.

Самостійна робота студентів формує власне творче виконання завдань, що закріплюють, поглиблюють та розширюють теми, розглянуті на лекціях. У рамках такої роботи можливе дослідження наукової літератури, написання есе, доповідей, рефератів, статей.

У ході вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне (усне) опитування, метою якого є поглиблене відпрацювання та закріплення студентами основних теоретичних знань;
- перевірка наявності та систематичності ведення конспектів лекцій;
- написання термінологічного диктанту;
- розв'язання задач;
- поточне тестування та написання модульних контрольних робіт (МКР);
- підсумкова атестація;
- написання та захист рефератів;
- комплексний іспит (залік);
- виконання завдань, внесених для самостійного вивчення.

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

У період викладання навчальної дисципліни «Адміністративний процес» передбачається проведення поточного та підсумкового контролів.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він полягає в достовірному оцінюванні теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набуття практичних навичок при виконанні модульних (тематичних) контрольних робіт.

Модульна контрольна робота, в залежності від об'єму, може складатися з: тестових завдань, теоретичних понять, теоретичних запитань та задач.

Кожне тестове завдання групує від 5 до 10 питань. Їх кількість залежить від складності контрольної роботи. При цьому, варіант завдання має лише одну правильну відповідь. За невірну відповідь бали не нараховуються.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом складання студентами іспиту (заліку) з дисципліни «Адміністративний процес».

Підсумкова оцінка навчального курсу виводиться з оцінювання поточного контролю та заключного іспиту. В кожного компонента своя частка загальної системи оцінок. У проміжних оцінках студент

може набрати від 60 до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях, виконання завдань та інше).

Питома вага заключного іспиту(заліку) (при його наявності) в загальній системі оцінок – 40 балів. Право здавати заключний іспит (залік) дається студенту, який з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного іспиту набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту (заліку).

Під час іспиту студенти відповідають на питання екзаменаційних білетів. Кожен білет містить три контрольні питання. На момент складання заліку білети відсутні. Викладач задає питання вибіркоким чином із попередньо підготовленого списку.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль № 1: Загальні положення адміністративного процесу.

- Тема 1. Адміністративно-процесуальне право як галузь права.
- Тема 2. Поняття, властивості та принципи адміністративного процесу.
- Тема 3. Адміністративна юрисдикція.
- Тема 4. Суб'єкти та учасники адміністративного процесу.
- Тема 5. Структура адміністративного процесу.
- Тема 6. Провадження в суді першої інстанції.
- Тема 7. Апеляція та касація в адміністративному процесі.

Змістовий модуль № 2: Адміністративно-юрисдикційні провадження

- Тема 8. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.
- Тема 9. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.
- Тема 10. Процедура розгляду звернень громадян.
- Тема 11. Дисциплінарні процедури.
- Тема 12. Реєстраційно-дозвільні процедури.
- Тема 13. Виконавче провадження.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Денна форма			Заочна форма			
	Усього	у тому числі		Усього	у тому числі		
Л		Пр.з.	Л		Пр.з.	С.р.	
Змістовий модуль 1. Загальні положення адміністративного процесу							
Тема 1. Адміністративно-процесуальне право як галузь права	4	2	2	5	1	1	3
Тема 2. Поняття, властивості та принципи адміністративного процесу	4	2	2	12	1	1	5
Тема 3. Адміністративна юрисдикція	7	2	4	1			5
Тема 4. Суб'єкти та учасники адміністративного процесу	7	4	2	12	1	1	5
Тема 5. Структура адміністративного процесу	7	4	2	1			5
Тема 6. Проведення в суді першої інстанції	7	2	4	1	7	1	5
Тема 7. Апеляція та касація в адміністративному процесі	9	4	4	1	9	2	5
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	20	20	5	45	6	33
Змістовий модуль 2. Адміністративно-юрисдикційні провадження							
Тема 8. Проведення у справах про адміністративні правопорушення	12	2	8	2	10	1	8
Тема 9. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення	11	2	7	2	10	1	8
Тема 10. Процедура розгляду звернень громадян	11	2	7	2	10	1	8
Тема 11. Дисциплінарні процедури	10	2	6	2	10	1	8
Тема 12. Ресстраційно-дозвільні процедури	8	1	6	1	10	1	8
Тема 13. Виконавче провадження	8	1	6	1	10	1	8
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	60	10	40	10	60	6	48
Усього годин	105	30	60	15	105	12	81

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема № 1. Адміністративно-процесуальне право як галузь права	4	1
2	Тема № 2. Поняття, властивості та принципи адміністративного процесу	4	1
3	Тема № 3. Адміністративна юрисдикція	4	
4	Тема № 4. Суб'єкти та учасники адміністративного процесу	4	1
5	Тема № 5. Структура адміністративного процесу	4	
6	Тема № 6. Провадження в суді першої інстанції	4	1
7	Тема № 7. Апеляція та касація в адміністративному процесі	4	2
8	Тема № 8. Провадження у справах про адміністративні правопорушення	8	1
9	Тема № 9. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення	8	1
10	Тема № 10. Процедура розгляду звернень громадян	4	1
11	Тема № 11. Дисциплінарні процедури	4	1
12	Тема № 12. Реєстраційно-дозвільні процедури	4	1
13	Тема № 13. Виконавче провадження	4	1

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1: Загальні положення адміністративного процесу

Тема 1. Адміністративно-процесуальне право як галузь права.

Поняття адміністративно-процесуального права. Співвідношення понять адміністративного права, адміністративного процесу та адміністративно-процесуального права. Принципи адміністративно-процесуального права. Методи адміністративно-процесуального права. Система адміністративно-процесуального права. Співвідношення адміністративно-процесуального права з іншими галузями права.

Тема 2. Поняття, властивості та принципи адміністративного процесу

Поняття адміністративного процесу. Ознаки та особливості адміністративного процесу. Властивості адміністративного процесу. Основні принципи адміністративного судочинства. Принцип законності. Принцип гласності. Принцип публічності. Принцип охорони інтересів держави і особи. Принцип рівності учасників адміністративного процесу перед законом. Принцип об'єктивної істини. Принцип оперативності та економічності. Принцип провадження процесу державною мовою. Принцип самостійності та незалежності в прийнятті рішень. Принцип відповідальності посадових осіб.

Тема 3. Адміністративна юрисдикція.

Поняття адміністративної юрисдикції. Поняття публічно-правового спору. Предметна юрисдикція. Справи, на які не розповсюджується юрисдикція адміністративних судів. Справи, які підсудні місцевим загальним судам як адміністративним судам. Інстанційна юрисдикція. Територіальна юрисдикція.

Тема 4. Суб'єкти та учасники адміністративного процесу.

Поняття і класифікація суб'єктів адміністративного процесу. Особи (органи), які розглядають і вирішують адміністративні справи. Особи, які обстоюють в адміністративному процесі особисті права та законні інтереси. Особи, які представляють та захищають інтереси інших осіб. Особи, які сприяють адміністративним провадженням.

Тема 5. Структура адміністративного процесу.

Поняття структури адміністративного процесу. Адміністративні провадження та їх види. Поняття стадії провадження. Поняття процесуального етапу провадження. Поняття процесуальних дій (процедур). Стадії адміністративних проваджень. Провадження у сфері управління. Провадження з адміністративного судочинства. Адміністративно-деліктні провадження. Стадія відкриття адміністративного провадження.

Стадія підготовки адміністративної справи до розгляду. Стадія розгляду адміністративної справи. Стадія прийняття адміністративного акта (рішення). Адміністративні процедури.

Тема 6. Провадження в суді першої інстанції.

Адміністративний позов. Забезпечення позову. Порушення адміністративної справи. Підготовче провадження. Судовий розгляд адміністративної справи. Докази та доказування в адміністративному процесі. Судові дебати. Судові рішення в адміністративному процесі.

Загальне позовне провадження. Спрощене позовне провадження. Типові адміністративні справи.

Процесуальні строки. Судові виклики та повідомлення.

Тема 7. Апеляція та касація в адміністративному процесі.

Поняття суду апеляційної інстанції. Поняття апеляції. Апеляційна скарга. Право на апеляційне оскарження. Ухвали, на які можуть бути подані апеляційні скарги окремо від рішення суду. Строк на апеляційне оскарження. Форма та зміст апеляційної скарги. Порядок подання апеляційної скарги. Відкриття апеляційного провадження. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Відмова у відкритті апеляційного провадження. Приєднання до апеляційної скарги. Доповнення, зміна, відкликання апеляційної скарги чи відмова від неї. Відзив на апеляційну скаргу. Закриття апеляційного провадження.

Касаційне провадження. Поняття касації. Суд касаційної інстанції. Право на касаційне оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги. Порядок подання касаційної скарги. Відкриття касаційного провадження. Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги. Відмова у відкритті касаційного провадження. Надіслання копій касаційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи. Приєднання до касаційної скарги. Відзив на касаційну скаргу. Закриття касаційного провадження.

Змістовий модуль № 2:

Адміністративно-юрисдикційні провадження

Тема 8. Провадження у справах про адміністративні правопорушення

Поняття та завдання провадження в справах про адміністративні правопорушення. Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення. Обставини, що виключають провадження у справі про адміністративні правопорушення. Розгляд справи про адміністративне правопорушення на засадах рівності громадян. Відкритий розгляд справи про адміністративне правопорушення. Докази та їх оцінка.